

Fylkesmannen i Aust-Agder
Miljøvernavdelingen

Arendal kommune

Postboks 123

4891 GRIMSTAD

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2015/4195 / FMAAINO

Dato
19.10.2015

Pålegg om gjennomføring av tiltak - Høgedal nedlagte avfallsdeponi

Fylkesmannen i Aust-Agder pålegger Arendal kommune med hjemmel i forurensningsloven § 7 fjerde ledd å gjennomføre tiltak på Høgedal nedlagt avfallsdeponi i Arendal kommune.

Fylkesmannen setter frist for gjennomføring av tiltakene innen 31. august 2016.

Dette vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker fra dette brevet er mottatt.

Fylkesmannen i Aust-Agder viser til varsel om pålegg om å gjennomføre tiltak på Høgedal deponi, datert 27.8.2015 og e-post av 10.9.2015 fra Arendal kommune, der det søkes om forlenget frist for gjennomføring av tiltak. Vi viser i tillegg til øvrige dokumenter i saken.

Pålegg om å gjennomføre tiltak gjelder følgende lokalitet:

Høgedal nedlagt deponi, 503/56, 503/55, 503/428, 504/2, 504/4 og 504/66, Arendal kommune.

Lokaliteten er registrert med nummer 0903007, i databasen Grunnforurensning,

<http://grunn.miljodirektoratet.no/>.

Rapporter - datagrunnlag:

- Nedlagte avfallsfyllinger i Arendal kommune – Vurdering av miljøpåvirkning og eventuelle behov for tiltak, 2000 - Rapport Inr.: 4312-2000 NIVA.
- Nedlagte deponier i Arendal kommune – Oppfølgende undersøkelser i 2002-2003 – Rapport Inr.: 4768-2003 NIVA.
- Sluttrapport etter opprydning ved Philips lampefabrikk, og resultater fra overvåking, 29.8.2014, oppdragsnr.: 5121727, Norconsult.
- Miljørisikovurdering og planer for overvannshåndtering, Høgedal avfallsdeponi, datert 16.2.2015, oppdragsnr.: 5150034, Norconsult.

Bakgrunn

I forbindelse med opprydding av forurenset grunn ved Philips lampefabrikk i 2014 kom det frem at det kan være behov for å gjennomføre tiltak ved Høgedal nedlagt deponi, for å begrense utslipp av forurenset sigevann til Biebekken. Fylkesmannen har i tillegg som mål å følge opp deponier som har krav, eller burde ha hatt krav, om overvåking og/eller tiltak.

Høgedal deponi var i drift mellom 1915 og 1981, jf. rapport fra NIVA (4312-2000). Det er imidlertid usikkert når deponiet ble nedlagt. I følge Arendal kommune ble deponeringen avsluttet ca. 1975. Det ble i hovedsak deponert husholdningsavfall, men det er mistanke om at det er deponert farlig avfall fra plastbåtfabrikk. Ifølge tiltaksplanen for Philips lampefabrikk ble det i tillegg deponert diverse avfall fra tyskerne etter krigen. Sigevann fra fyllingen går til Saulekilen renseanlegg, mens deler av flomværsavrenningen går i overløp til Biebekken.

Det er gjennomført to undersøkelser for å avgjøre forurensningspotensialet fra sigevann. Det er påvist at det transporteres næringssalter, metaller og organiske miljøgifter fra deponiet mot resipient, jf. NIVA-rapport 4312-2000. NIVA anbefalte også videre overvåking, og det ble gjennomført ytterligere undersøkelser i 2002-2003 ved Høgedal deponi, jf. NIVA-rapport 4768 - 2003. Den gangen ble Høgedal deponi og fyllplass for farlig avfall ved Philips lampefabrikk undersøkt sammen, siden avrenning fra begge lokalitetene påvirket samme resipient, Biebekken. Selv om de to lokalitetene ble undersøkt sammen, ble opprydding ved Philips lampefabrikk prioritert. Oppryddingen ble gjennomført i mai 2014, men overvåking pågår fortsatt.

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn ved Høgedal deponi den 8.9.2014, der det ble avdekket avvik knyttet til mangelfull risikovurdering og rutiner for kontroll med overvåking og oppsamling av sigevann. Det fremkommer fra tilsynsrapport av 20.10.2014 at dagens avskjæring av overvann rundt Høgedal deponi ikke er tilfredsstillende. Vi har derfor bedt om at kommunen sender konkret beskrivelse av hvordan overvannsproblematikken skal løses. Norconsult har på vegne av Arendal kommune utarbeidet miljørisikovurdering og tiltaksplan for avskjæring av overvann ved deponiet, samt forslag til overvåkingsprogram for sigevann.

Norconsult foreslår to løsninger for å ta hånd om overvann i området. Det ene alternativet er å etablere åpen grøft med «flomdammer» plassert i tilknytning til grøfta. Det andre alternativet er å legge ned drenerør/overvannsrør. Begge løsninger tilknyttes eksisterende overvannssystem.

Fylkesmannens vurdering

Tiltaksplanen og forslag til overvåking er basert på resultater fra tidligere undersøkelser som er gjennomført i 2000, 2004 og i forbindelse med opprydding av Philips-tomta i 2014. Det er i tillegg gjort en innledende kartlegging av eksisterende systemer for overvannshåndtering.

Om tiltak for avskjæring

Ved tilsynet av 8.9.2014 observerte Fylkesmannen at store mengder overvann seg inn i deponiet. Norconsult bekrefter også at det kommer overvann fra både nordvest og nord til deponiet, og at eksisterende overvannsledninger ledes gjennom det gamle deponiområdet.

Norconsult har i tillegg observert, ved prøvetakinger i forbindelse med overvåkingsprogrammet for Philips lampefabrikk, at vann renner ut i Biebekken ca. halvparten av gangene.

Fylkesmannen mener at et av de viktigste tiltakene er å etablere gode nok systemer for å lede overvann bort fra deponiet, d.v.s. det er nødvendig å gjennomføre tiltak for å hindre at sigevann blandes med overvann. I henhold til deponiforskriften (jf. veileder til deponiforskriften fra Miljødirektoratet, TA-1951/2003 og TA-1995/2003) skal det ikke tilføres mer vann til et deponi enn høyst nødvendig, dvs. vann fra områder rundt må avskjæres og ledes utenom deponiområdet. Videre skal den ansvarlige gjennomføre tiltak for å redusere mengden sigevann i deponiet til et minimum. Det kan også være aktuelt med tiltak for å redusere diffust utslipp av sigevann fra deponiet.

Fylkesmannen har ikke innvendinger om hvilke løsninger kommunen velger. Vi understreker likevel at kapasiteten for oppsamlingssystemer og bortledning av overvann skal være tilstrekkelig dimensjonert for å håndtere vann også i flomperioder. Vi forventer i tillegg at kartlegging og kontroll av eksisterende overvanns- og sigevannssystemer blir grundig gjennomført i forkant av tiltakene. De utførte tiltakene må beskrives i sluttrapporten.

Om overvåkingsprogram for sigevann

Analyseresultater fra prøver i 2000 og 2004 og 2014 viste at sigevann fra Høgedal deponi har påført forurensninger til Biebekken. Det er flere forbindelser som har blitt tilført bekken fra deponiet, men spesielt nitrogenforbindelser, jern og enkelte tungmetaller (Pb, Cd, Cu, Ni, Zn) viste forhøyde verdier. Prøvetaking med bruk av passiv prøvetakere viste lav, men tydelig tilførsel av PCB. Fylkesmannen forventer at avskjæring av overvann ved Høgedal deponi forbedrer tilstanden i Biebekken som er resipient for overløp. Vi viser i denne sammenheng til EU's vanndirektiv, der det er en målsetting om at alle vannforekomster skal ha god tilstand innen 2021, jf. de nasjonale målene i vannforskriften § 4. Biebekken var opprinnelig en sjørretbekk, men bekken er i dag klassifisert til moderat økologisk og udefinert kjemisk tilstand i Vann-Nett Portal som er inngangsportalen til informasjon om vann i Norge. Det er derfor viktig å ha lave utslipp fra deponiet til vassdraget slik at målsettingen kan nås. Fylkesmannen forventer at det gjennomføres en miljøovervåking i forbindelse med gjennomføring av tiltakene.

Forslag til overvåkningsprogram for sigevann ble sendt til Fylkesmannen sammen med tiltaksplanen. Fylkesmannen godtar dette programmet, men vi har noen kommentarer til prøvetaking av organiske forurensningsstoffer. Organiske forbindelser (PAH, PCB) er svært lite løselige i vann. Derfor mener vi at vannprøver skal analyseres som ufiltererte prøver når det gjelder organiske miljøgifter. Det må også tas prøver av sediment. Vi viser også til at klassifisering av konsentrasjoner i vann normalt skal baseres på ufilterte vannprøver, der både vann- og partikkelfasen er med. For metaller vil filterte vannprøver være tilstrekkelig.

Om overvåking av Biebekken etter vannforskriften

Deponiforskriften stiller krav om resipientkarakterisering som beskriver spredning i resipienten og om det er fare for, eller har skjedd en forurensning av resipienten. Vannforskriften stiller også krav om overvåking av resipient. Fylkesmannen vil derfor sette krav om å gjennomføre overvåking av Biebekken. Kravene vil innebære at den ansvarlige skal kartlegge og overvåke

resipienten for å følge med på hvilken påvirkning ev. utslipp har på plante- / dyresamfunn og kjemiske forhold i vannforekomsten. Det er viktig at overvåking av Biebekken pågår i henhold til et overvåkingsprogram, jf. vannforskriften vedlegg V, vedlegg VIII og tilhørende veileder fra Direktoratgruppen (Veileder 02:2013 Klassifisering av miljøtilstand i vann, TA-1468/1997 og 3001/2012 med kvalitetssikring av M-241/2014 og ev. nyere veileder). Målet med overvåkingen er å kartlegge miljøtilstanden i vassdraget og finne ut hvilke kvalitetselementer som er mest følsomme. Omfanget av overvåkingsprogrammet etter vannforskriften kan revideres/ev. reduseres etter første runde av overvåkingen.

Vi ber om at kommunen vurderer hyppigheten for videre overvåking på nytt etter den første prøverunden. Videre ber vi om at kommunen vurderer resultatene fra overvåkingen for å avgjøre behovet for øvrige endringer i programmet. Forslag til hyppighet og eventuelle endringer med mer skal sendes Fylkesmannen sammen med resultatet fra overvåkningen innen 1. mars 2016. I oversendelsen ber vi om at kommunen også bekrefter at data fra overvåkingen er lagt inn i databasen Vannmiljø. Vi vil etter dette vurdere behovet for videre overvåking og frekvens. Vi ber om at rådata for analyseresultater legges ved rapporten fra overvåkingen.

Vi vil presisere at det er viktig å skille mellom kravet om vannovervåking i Biebekken etter vannforskriften og kravet om utslippskontroll/sigevannsovervåking. Vannovervåking skal gjennomføres for å belyse hvilken påvirkning utslippene har i vannforekomstene, mens utslippskontroll skal gjennomføres for å ha oversikt over mengde og type utslipp fra deponiet.

Fylkesmannen vil bidra til kartlegging av miljøtilstand i Biebekken etter ev. søknad fra Arendal kommune. En ev. søknad vil behandles separat.

Forholdsmessighet, rimelighet

Pålegg om tiltak skal være rimelig i forhold til miljønytte og kostnader. Fylkesmannen har ikke mottatt konkret vurdering av kostnadsoverslag knyttet til tiltaksarbeidet.

Pålegg om gjennomføring av tiltak

Fylkesmannen pålegger Arendal kommune å gjennomføre tiltak for avskjæring av overvann ved Høgedal nedlagt deponi med hjemmel i forurensningsloven § 7 fjerde ledd.

Tiltakene skal gjennomføres i henhold til følgende krav og for øvrig i samsvar med oversendt tiltaksplan for området:

- Tiltaket skal gjennomføres i tråd med tiltaksplanen, *Miljørisikovurdering og planer for overvannshåndtering*, Norconsult 16.2.2015.
- Arbeidet skal gjennomføres på en slik måte at det ikke fører til spredning av miljøgifter, f.eks. ved unødig avrenning til bekk. Den ansvarlige for oppryddingen/tiltakene må sette i verk tilstrekkelige tiltak for å hindre spredning av miljøgifter under tiltaksgjennomføringen.
- Den ansvarlige for gjennomføring av tiltakene må sørge for å ha nødvendig beredskap for å hindre, oppdage, stanse og fjerne eventuell akuttforurensning.

- Dersom forurensede masser skal fraktes ut av eiendommen må disse leveres til godkjent mottak. Dokumentasjon på mengder utkjørte masser og disponering av massene skal oversendes Fylkesmannen som en del av sluttrapporten.
- Overvåkingsprogram for Biebekken etter vannforskriften. Prøvetakingsprogrammet skal sendes til Fylkesmannen før tiltaksarbeidet. Programmet skal beskrive prøvetakingspunkter/frekvenser/kvalitetselement(er)/parametre/metode for prøvetaking. Data fra overvåkingen skal rapporteres til Fylkesmannen og må legges inn i Vannmiljø (nasjonalt system for å registrere, analysere og gjøre miljødata i vann tilgjengelige).
- Sluttrapporten som beskriver arbeidet/tiltakene som er gjennomført og som omfatter dokumentasjon på overnevnte krav skal oversendes Fylkesmannen etter at arbeidet er ferdig. Resultat etter overvåking av sivevann.

Fylkesmannen aksepterer omsøkt fristutsettelse og setter frist for gjennomføring av tiltakene innen 31.8.2016. Sluttrapport skal oversendes Fylkesmannen innen 31.10.2016.

Klageadgang

Vedtaket om pålegg av gjennomføring av tiltak kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen i Aust-Agder, jf. forvaltningsloven § 32.

En eventuell klage skal angi hva det klages over og den, eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannens miljøvernavdeling.

Vi gjør oppmerksom på retten etter forvaltningsloven § 18, jf. § 19 til å se sakens dokumenter.

Med hilsen

Ingunn Løvdal
miljøverndirektør

Ildikó Nordensvan
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.
Saksbehandler: Ildiko Nordensvan, telefon: 37017551